

GIZARTEA

ELIXABETE GARMENDIA

Hurrengo mendean, baldin eta eskoletan oraindik bertako historia irakasten bada, Gasteizko gaztetxoek «Cuerda-aroa» izango dute ikasgai. «Izan zen alkate bat, hiria aide atzera-koietatik urrundu eta modernitatearen bidean jarri zuena, berdegunez zipriztindu eta garaiko gizarte politika aurrera-koien aitzindari egin zuena...». Dagoeneko halako aipamenen jabe egin da José Angel Cuerda, eta azkeneko kolpeak, ezkondu gabeko —eta legez ezkondu ezinezko— bikoteen erregistroa zabaltzeak, inbidiaz utzi gaitu ustez toki kosmopolitagoetan bizi garenok. Cuerdoak, den alderdikoa eta ingurukoa izanik, ez dakit noraino tira egin ahal izango dion sokari, baina orain arte behintzat ez duela aukerarik galtzen erakutsi du. Gainera, berea ez da kolpe efektistez soilik egindako politika, koherentziaz osatzen den puzzlea baizik.

Lehen nioen bezala, inbidiaz gaude bada beste batzuk, Mesetatik baino Frantziatik gertuago egon, alkate sozialista izan eta eztabaidarik sutsuenetarikoak —alkateordearen ekimenez gainera— zezen-plaza bat eraikitzearen inguruan izanez behin eta berriro. Luzera begira, dena den, zirrikituren bat zabaldu liteke Kantaurialde honetan. Izan ere, zoriak laguntzen badu, emakumez osaturiko hautagaitza baten ordezkariarik izango da hurrengo agintaldian Donostiako Udalean. Dagoeneko, hiriaren gobernuak eskatzen dituen gai txiki eta handi guztiei erantzuteko programa lantzen ari dira «Plazandreok», ez baitira joango hauteskundeetara errosario feminista aletzera bakarrik, hiriaren behar guzti eta bakoitzari emakumeen ikuspegitik heltzekotan baizik.

Erronka ez da txantxetakoa. Politikagintzan emakumeen alderdi edo talde gisa aritzeko aukera planteatu den orotan, eztabaida ugari piztu izan du auziak feministen artean, gauza bat baita feminista izatea eta beste bat res publica-ra ardatz

horretatik abiatzea, gizartearen atal guztiei ikuspegi horretatik begiratzea.

Urrats hori ematera ausarturik, emakumeen hautagaitzak pasa beharreko lehen ataka aurriritziak haustearena izango da. Zera gertatzen baita, feminismoaren zenbait aldarrikapen noranahi zabaldu bada ere —eta horren adierazgarri Martxoaren 8a, duela urte batzuk feministek bakarrik ospatzen zutena, irratico diska-eskaintzetaraino iritsi izana—, oraindik errezeloz begiratzen zaiola feminista etiketa daramanari.

Onenera jota, Udaletxean ordezkariarik izatea lortzen badu emakumeen taldeak, testimonialismoaren tentazioarekin topo egingo du ezkerrean, eguneroko txikikeriatan galtzeko arriskuarekin beste muturrean. Ziur, hori bai, «pepito grillo»arena egitea suertatuko zaiela ia beti, eta alderdi horretatik ez dira udalkide erosoak izango, nola eta ez dioten denak Cuedaren bideari ekiten.□

ZINEAN HUNKIGARRIAGO

Begoña del Tesoren baimenarekin, zinearen arloan jarri nahi nuke oina, baina abiapuntu gisa bakarrik, «In the name of the father» filmea aitzaki. Bertan Jim Sheridanek, egungo zinemagintzaren baliabiderik indartsuenak erabiliz, «Guildfordeko Lau»en kasua kontatu digu. Ikuslego oso zabalera iritsi delarik pelikula, seguraski gehienek ez zuten lehendik Britainia Haundiko polizia eta epaileen errakuntza honen berri izango. Era berean, ez dute ezagutuko «Birminghameko Sei»en kasua ere. Istorioa benetakoa ala fikziozkoa den jakin gabe, erraietaraino hunkituta sentituko zen bat baino gehiago, eta filmearen bukaeran Guildfordeko presoetako bat Kennedytar batekin ezkontuta dagoela jakiteak emango zion zenbaiti kasua errealitatearekin lotzeko aukera.

Irlandarrokin zeharo errukituta genbiltzan egun beretsuetan, Nafarroako Gazteen Kontseiluko presidentea era negargarrian azaldu zen komisariatik bueltan. Gertakari honen eta Guildfordekoaren artean dauden aldeak ahaztu gabe, Sheri-

danen obrak zirrara egin zien guzti horietatik, zenbatek erreparatu ote dio beste istorio polizial honi? Zenbatek hartu ote du aintzat? Hedabideei leporatu geniezaieke errua, baina ez litzateke egia, ez osoa behintzat, irakurri, entzun eta ikusteko moduan azaldu baita Iribarreni gertatua. Zerk eragiten du hortaz urrutikoa hain bizi eta sentikor eta bertakoa hain lausoturik jasotze hau?

Pista bat hauxe litzateke: gogorkeriarekin elkarbizitzearen fakturetako bat ari garela ordaintzen. Gogorkeriak, ohizko bihurturik, kamustu egiten du sentiberatasuna; orain eta hemen, ETA ren nahiz poliziaren biktimekiko sentiberatasuna. Norberaren jarrera eta iritziek badute noski zerikusirik sentiberatasun hori izatearekin edo ez izatearekin, baina horrezaz gain gertatzen da galera, guztiongan, tantaka, ezarian. Gainerantzean, zinearen sugestio-ahalmenari egotzi behar ote diogu bada bikoiztasun hori: bihozpera Guildfordeko Lauekiko, sor eta gor hemengoekiko. □

EZ GARA HAIN ABERATSAK

Geroz eta jatetxe gehiagok iragartzen dituzte egunkarietan, asteburu eta festa egunetarako, bizpahiru aukeratako menuak salneurri jakinetara: hainbeste gehi BEZ. Ez dira eguneko menuak, «lujuzkoak» baizik, jatetxe batera kapritxoz joan ohi zarenerako. Horrekin batera, enpresariekin lan egiten duten jatetxeek ere menu itxiak, batez ere prezioa eraldetik, eskaintzen hasiak dira.

Iparraldean aspaldi finkatua zegoena iritsi zaigu Hegoaldera, krisiak ekarrita, zalantzarik ez, baina mesedetarako.

Izan ere, garai bateko koadroak zail izango duzu orain ikustea: ahobeteko purua, zerbitzariak ekarrirako kontuaren azken lerroari doi-doi begiratu, to, bilete handiak kobraketarako. Kartako prezioei gehiegi begiratzea, azken batuketari garrantzia ematea, edukazio txar edo zekenkeriatzat jo zitekeen. Hori leporaino bete eta gero, behin jatetxe batera joanez gero ezin baitzitekeen plater bat edo bi bakarrik eskatuta gelditu ostala-

ria ren zeharbegirada jasan gabe. Sablazoak, afaria mikazte-rainokoak izan arren, disimuloz hartu behar ziren.

Gauzak aldatzen ari dira, zorionez. Hasteko, askoz mal-guagoak dira orain maitre lanak egiten dituztenak: plater bat biren artean banatzea eskainiko dizute, postrerik ez nahi iza-tea ulertu edo okel-arraia derrigorrean jan beharrean, entsa-ladaren ondoren arroza hartzea oniritzi. Dietarekiko kezkek badu zerikusirik aldaketan, baita gustoen aniztasuna onar-tzeak ere. Eta diruari begiratu egiten zaiola aitortzea ez dago gaizki ikusita.

Italiar, txinar, etabarren eskutik etorritako jatetxe merkeen arrakastak jo du turuta. Toki goxoak izan ohi dira gainera, bikote batek afari intimoa egiteko modukoak, horrek ematen baitu jatetxe baten kera neurri handian. Alegia, prezio onak iza-teagatik ez daukala tokiak zertan kutrea izan, eta alderantziz, salmoi koloreko mantelek eta garizuma baino izen luzeagoko kartek ez dutela salneurriak zeroz gizentzea justifikatzen.

Krisiak arrazionalizazio bidean jarri gaituela dirudi, ohar-taraziz ez garela uste bezain aberatsak, txanponak ez dauz-kagula harrika botatzeko. Eta hala ere, jatetxe batera joatea gizarte-ekintza ere baden neurrian, ez daukagula zertan plazer horri uko egin.

Gero, hor, goiko apalan, egongo da beti —ahal duenak ahal duenean joateko— sinadura eta guztiko sukaldaritza, sortzai-leena, orain esaten zaion bezala. Horko platerak kotizatu litezke jatorrizko obra modura. Arazoa, serigrafiari jatorrizko obra-ren prezioa jartzen zaionean dator. □

LITERATURA

XABIER MENDIGUREN